

WSPOMNIENIA

Ks. Marian Gołębiwski

WSPOMNIENIE O KS. FRANCISZKU JÓŹWIAKU (1931—1988)

Ks. Franciszka Józwiaka poznałem jeszcze w latach seminaryjnych jako profesora Pisma świętego Nowego Testamentu w Wyższym Seminarium Duchownym we Włocławku. Był rok 1959, kiedy to ks. Franciszek Józwiak stawiał pierwsze kroki na drodze — o ile tak można powiedzieć — kariery profesorskiej. Miał wówczas 28 lat (ur. 11 lipca 1931 roku w Lubrańcu); przybył do nas po świeżo ukończonych studiach biblijnych na KUL, które rozpoczął pod kierunkiem znanego i zasłużonego biblisty — ks. prof. E. Dąbrowskiego, a kontynuował pod kierunkiem ks. prof. F. Gryglewicza. Pelen entuzjazmu i taktu podjął wykłady z Nowego Testamentu, które stanowiły egzegetyczno — homiletyczny komentarz do perykop ewangelijnych na okres Adwentu. W wykładach tych było coś z retoryki i kaznodziejstwa. Wydawało się, że młodemu wykładowcy nie tyle chodziło o przekazanie pewnej sumy wiadomości biblijnych, ile raczej o żywy kontakt z Pismem świętym, z autentycznym Słowem Bożym. W następnych latach zmieniły się zarówno styl, treść jak i forma wykładów. Widać było nieustanne poszukiwanie nowych form, ujęć i rozwiązań w zakresie — jakże bogatej — problematyki biblijnej. Dochodziło doświadczenie i krytycyzm wobec samego siebie; i to może ceniliśmy najbardziej u naszego księdza Profesora.

W roku 1965 obronił na Wydziale Teologicznym KUL pracę doktorską, pisaną pod kierunkiem ks. prof. F. Gryglewicza, pt. *Święty Jan Chrzciciel a Qumran*.

Od roku 1976 miałem możliwość współpracować z ks. Franciszkiem już jako młodszy kolega na stanowisku wykładowcy, a później profesora, Pisma świętego Starego Testamentu w Seminarium Włocławskim. Mogłem poznać go jako dobrego kolegę, szczerze zatroskanego o poziom wiedzy biblijnej w seminarium, chętnie służącego radą i wprowadzającego mnie w tajniki i problemy tej — tak ważnej i zarazem trudnej — dyscypliny teologicznej. Więzy przyjaźni, które wówczas zostały zadziergnięte, pogłębiły się jeszcze w okresie, kiedy współpracowałem z nim jako rektorem seminarium na stanowisku prefekta studiów, by w roku 1983 zastąpić go w funkcji rektora naszego seminarium. Utrwały mi się żywo w pamięci nasze wspólne coroczne wyjazdy na krajowe Zjazdy Biblijne; obecność na nich zawsze wysoce sobie cenil i dlatego chętnie brał w nich udział. Cieszył się również z tego, że mógł gościć biblistów polskich w Seminarium Włocławskim w 1980 roku. Zrezygnowawszy ze stanowiska rektora seminarium (1983 r.), mógł całkowicie poświęcić się pracy naukowej i dydaktycznej. Niestety od roku 1985 zaczęło coraz bardziej szwankować jego zdrowie.

Większość swego — niezbyt długiego życia — poświęcił ks. Franciszek pracy naukowej. Żywo interesował się wszystkimi osiągnięciami w dziedzinie biblistyki. Na bieżąco uzupełniał swój księgozbiór nowymi pozycjami biblijnymi. Najchętniej korzystał z francuskiej literatury biblijnej. Wydawała mu się bardziej eklezyjalna, a mniej akademicka w porównaniu, np. z literaturą niemiecką. Nie uznawał w biblistyce kultywowania „sztuki dla sztuki”. Świadczą o tym jego artykuły, które odznaczają się pewnym „nagięciem” praktycznym. W szczególny sposób interesował się tematyką qumrańską, a potem Dziejami Apostolskimi. W tej ostatniej dziedzinie miał dość wyraźny wkład poprzez współudział w tłumaczeniu Dziejów Apostolskich, które w Biblii Poznańskiej opatrzył wstępem i komentarzem. Artykuły swoje zamieszczał w opracowaniach zbiorowych, w czasopiśmie naukowych i popularnych. W ostatnich latach skłaniał się coraz bardziej do publicystyki i popularyzacji Pisma świętego. W związku z tym sprowadzał z zagranicy pozycje bibliograficzne o takim właśnie charakterze. Warsztat naukowy jakim dysponował był imponujący. Liczył bowiem 1600 woluminów i zgodził z testamentem został przekazany do biblioteki seminaryjnej.

Dorobek pisarski ks. profesora F. Józwiaka liczy około 50—ciu pozycji drukowanych. Załączony poniżej aneks bibliograficzny ukazuje jego różnorodność i zakres. Pojmując próbę systematyzacji można go sprowadzić do kilku działów: tłumaczenia, artykuły i komentarze ściśle naukowe, recenzje i sprawozdania, homilie i biogramy oraz artykuły pojawiające się na łamach *Ładu Bożego* i *Kroniki Diecezji Włocławskiej*. Współpracował też z *Encyklopedią Katolicką* KUL pisząc hasła o „Ateneum Kapłańskim”, hasła biblijne i biogramy o niektórych — bardziej znaczących — teologach ze środowiska włocławskiego. W 1962 roku — podczas Zjazdu Bibliistów Polskich w Gnieźnie — wygłosił referat na temat *Mesjanizmu w literaturze z Qumran*. Oprócz krajowych zjazdów biblijnych chętnie uczestniczył w różnych sympozjach i naukowych kongresach zagranicznych (np. Pastoraltagung w Wiedniu).

Z przeglądu prac magisterskich pisanych pod jego kierunkiem widać, że ostatnio bardzo interesowała go problematyka przypowieści Jezusowych. Nosił się z zamiarem opracowania na seminarium naukowym wszystkich przypowieści Jezusa. Chodziło mu o ukazanie myśli teologicznej i zbawczej poszczególnych przypowieści. Tematykę przypowieści dawał też do opracowania słuchaczom Instytutu Wyższej Kultury Religijnej. Natomiast w dawniejszych pracach magisterskich przeważały tematy z *Dziejów Apostolskich*, z *Ewangelii Łukasza* i Jana, *Listu św. Pawła do Galatów* oraz *Listów Apostolskich* (np. Jakuba). W pewnym okresie fascynowała go bogata symbolika biblijna, np. soli i chleba. Nie brakło też w kręgu zainteresowań tematu radości chrześcijańskiej.

Nie lubił wykładów suchych, zbyt erudycyjnych, obciążonych niepotrzebnym balastem egzegetycznym. Stąd też w jego wykładach przeważały zagadnienia z teologii biblijnej z dużą orientacją ekumeniczną. Dostłownie w ostatnich kilku latach odkrywał bogactwo duchowości biblijnej. Zamierzał pod kątem duchowości opracować *Ewangelie św. Jana*. Tematy też z duchowości biblijnej coraz częściej przewijały się w jego wykładach.

Ksiądz Franciszek Józwiak kochał Biblię i żył nią na co dzień. Z jej bogactwa czerpał całą garścią, by duchowymi treściami ubogacić siebie i innych. Pozostał w naszej pamięci jako mądry i zrównoważony profesor, dobry i szanowany kolega, wzorowy kapłan, skromny i nie goniący za pochwałami, chociaż ceniony przez wszystkich, którzy mieli szczęście z nim się spotkać. Odszedł do Pana niespodziewanie 28 marca 1988 roku. Pogrzb jego — przy współudziale pięciu biskupów — odbył się dnia 30 marca br. Pochowany został na cmentarzu włocławskim w kwaterze kapłańskiej. Requiescat in pace!

Włocławek

Ks. MARIAN GOŁĘBIEWSKI

BIBLIOGRAFIA PRAC KS. PROF. FRANCISZKA JÓŻWIAKA

1. Inauguracja roku akademickiego na KUL—u, AK 55 (1957) 293, 463—465 (sprawozdanie).
2. J. Steinmann, Saint Jean Baptiste et la spiritualité du désert, Paris 1955, ss. 192, RTK 5 (1958) 109—110 (recenzja).
3. Wspomnienie o ks. Profesorze Stysiu, HD 28 (1959) 436 (wspólnie z ks. J. Pytlem).
4. Seminarium naukowe bibliistów polskich, RTK 7 (1969) 135—138 (sprawozdanie).
5. Pierwsze świadectwo o św. Szczepanie, KDW 46 (2963) 26—29.
6. Mesjanizm w literaturze z Qumran, RTK 10 (1963) 35—42 (referat).
7. Obmycia w Qumran a chrzest Jana Chrzciciela, AK 68 (1965) 338, 137—151.
8. Rewizja *Dziejów Apostolskich* w Biblii Tysiąclecia, Poznań 1966.
9. Tęsknota, Gość Niedzielny 53 (1967) 318.
10. *Dzieje Apostolskie*, w: *Wstęp do Nowego Testamentu*, pr. zbiorowa, Poznań 1969, 299—332.

11. Święty Jan Chrzciciel a Qumran, AK 77 (1971) 376, 123—135.
12. Homilie, w: Ze stołu Słowa Bożego, pr. zbiorowa, Poznań 1972 (cykl A)
 - 1° Pochodnią jest Twe Słowo dły mych stóp.
 - 2° Nie przyszedłem wzywać sprawiedliwych
 - 3° Będziecie mi królestwem kapłanów i ludem świętym
 - 4° Nie bójcie się tych, którzy zabijają ciało
 - 5° Kto mnie przyjmuje was przyjmuje
 - 6° Jestem łagodny i pokorny sercem
 - 7° Dziś, jeśli głos mój usłyszysz
 - 8° Pozwólcie obojga rósć aż do żniwa
 - 9° Cena królestwa Bożego
 - 10° Wszyscy spragnieni pójdzcie do wody
 - 11° Dom mój będzie... dla wszystkich narodów
 - 12° Ty jesteś Mesjasz, Syn Boga żywego
 - 13° Czemu zwątpiłeś małej wiary
 - 14° Kto chce iść za mną ... niech weźmie swój krzyż
13. Świadek Jana Chrzciciela o Jezusie Chrystusie w świetle IV-tej Ewangelii, AK 81 (1973) 386, 414—433.
14. Ateneum Kapłańskie, w: Encyklopedia Katolicka, t. 1, Lublin 1973, 1043—1044.
15. Znaczenie modlitwy w dziełach św. Łukasza, w: Studia z teologii św. Łukasza, pr. zb. pod red. F. Gryglewicza, Poznań 1973, 125—140.
393, 29—43.
16. Ks. Jan Adamecki, KDW 56/1973/177—192.
17. Komentarze do tekstów liturgicznych, pr. zb., Warszawa 1973—1975 (cykl A B C).
18. Jezusa kazał ubiczować i wydał na ukrzyżowanie, AK 83/1974/393, 29—43.
19. Paweł VI, Przemówienie do Komitetu dla Spraw Rodziny, AK 83 (1974) 395, 332—335 (tłum.).
20. Rodzina szkołą świętości, AK 83 (1974) 395, 336—346.
21. Tłumaczenie Dziejów Apostolskich, Wstęp i komentarz, w: Biblia Poznańska, t. 3, Poznań 1975, 289—347.
22. Życie duchowe pierwszej wspólnoty chrześcijańskiej, AK 84 (1975) 398, 424—438.
23. H. Langkammer, Wprowadzenie i komentarz do ewangelicznych opisów męki Pańskiej, Lublin 1975, ss. 152, AK 86 (1976) 404, 467—470 (recenzja).
24. Współczesne Wujkowi tłumaczenia innowiercze, Studia Gnesnensia, 1 (1975) 372—374.
25. Studia Gnesnensia, AK 87 (1976) 405, 189—194 (recenzja).
26. Maltretowanie Jezusa, w: Męka Jezusa Chrystusa, pr. zb. pod red. ks. F. Gryglewicza, Lublin 1975, 59—65.
27. Posługa (diakonia) w parafii, AK 90 (1978) 415, 319—322 (sprawozdanie).
28. Ks. Wincenty Dudek, KWD 61 (1978) 191—192.
29. Teolog — Ekuumenista, Sp. Ks. Wincenty Dudek, 1908—1978, AK 91 (1978) 419, 461—465.
30. Cierniem ukoronowanie, (Cz. I w Ewangeliach), w: Encyklopedia Katolicka, t. 3, Lublin 1979, 472.
31. Duszpasterstwo w środowisku robotniczym, AK 92 (1979) 422, 463—466 (sprawozdanie).
32. Biblia, Historia, Nauka, AK 94 (1980) 427, 335—339.
33. Duszpasterstwo w środowisku wiejskim, AK 95 (1980) 429, 152—155 (sprawozdanie).
34. Męka Chrystusa w Dziejach Apostolskich, AK 97 (1981) 437, 443—456.
35. Jezus Chrystus jest ten sam, wczoraj, dziś i na wieki, AK 99 (1982) 442, 400—413.
36. Trzeba się zawsze modlić, Ład Boży 5 (359) 1982, 1.
37. Otwórz się, tamże, 8 (362) 1982, 2.
38. Mesjasz musi cierpieć, tamże, 2.
39. Co mam czynić, tamże, 15 (369) 1982, 2.
40. Spotkanie, tamże, 2.
41. Łukasz lekarz najmiłszy, tamże, 2 (373) 1983, 2.

42. Dziś się spełniły te słowa, tamże, 2.
43. Chrystus Królem, tamże, 24 (421) 1984, 1.
44. Poglądy mesjańskie w Qumran i Jana Chrzciciela, AK 102 (1984) 451, 407—424.
45. Przemienienie, Ład Boży 5 (428) 1985, 2.
46. Dom Boży, tamże, 2.
47. Męka w Dziejach Apostolskich, w: Męka Jezusa Chrystusa, pr. zb. pod red. F. Grylewicza, Lublin 1986, 215—227.
48. Nawrócenie — powrót do Boga w pierwotnym Kościele, AK 104 (1985) 455—456, 122.132.
49. Dzisiaj — jeśli głos Jego usłyszycie, Ład Boży 6(481) 1985,3.
50. Treść duchowa słowa Bożego w liturgii eucharystycznej, AK 109 (1987) 471, 252—263.
51. Droga krzyżowa Jezusa w Ewangeliach, Ład Boży 7 (508) 1988, 3.
52. Redaktor „Ateneum Kapłańskiego” (bp Kazimierz Majdański), Wczoraj i Dziś, wyd. specjalne, 13 III 1988. s. 11.

zestawił KŚ. MARIAN GOŁĘBIEWSKI

Ks. Jan Kuś

KS. PROF. WŁADYSŁAW SMOLEŃ (1914—1988)

Smoleń Władysław (1914—1988), ksiądz, doktor teologii i filozofii, historyk i historyk sztuki, profesor nadzwyczajny Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, konserwator zabytków sztuki kościelnej. Ur. 31 X 1914 r. w Męcinie (woj. nowosądeckie) w rodzinie robotniczo—chłopskiej, był synem Władysława i Anny Tyleckiej, Szkoły średnie typu klasycznego ukończył w Tarnowie. Studia teologiczne rozpoczął w seminarium duchownym w Tarnowie, gdzie w r. 1938 otrzymał święcenia kapłańskie, następnie kontynuował je na Wydziale Teologicznym UJ, pod kierunkiem ks. prof. K. Michalskiego oraz ks. prof. M. Morawskiego, i ukończył w r. 1946 ze stopniem doktora teologii. W tym też roku podjął dalsze studia, na Wydziale Filozoficznym UJ — pracując już jako prefekt szkolny w Mielcu — w zakresie historii i historii sztuki. W r. 1950 uzyskał stopień magistra historii, a później doktorat na podstawie rozprawy pt. *Udział chłopów galicyjskich w powstaniu 1846 r.*

Mianowany przez władze diecezjalne w r. 1950 organizatorem i dyrektorem Muzeum i Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie wykazał na tym stanowisku niezwykłą energię i zdolności organizacyjne w gromadzeniu zbiorów, a przede wszystkim nowatorstwo w zakresie ekspozycji zabytków. W tym samym roku zostaje również mianowany konserwatorem zabytków sztuki kościelnej diecezji tarnowskiej.

W r. 1957 ks. Smoleń obejmuje kierownictwo nowoutworzonej w KUL katedry sztuki kościelnej. Po habilitacji przeprowadzonej w r. 1963 na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu — na podstawie dysertacji *Ołtarz Wita Stwosza w Krakowie na tle polskich źródeł literackich* — otrzymał tytuł docenta. Wybrany w tymże roku przez Radę Wydziału Humanistycznego KUL dziekanem, sprawuje tę godność przez dwa lata, a w r. 1965 zostaje wybrany przez Senat KUL rektorem tej uczelni — jednak z przyczyn od siebie niezależnych godności tej nie sprawował. W r. 1966 otrzymuje ks. Smoleń nominację na profesora nadzwyczajnego KUL. Wkrótce potem z jego inicjatywy utworzono na tej uczelni katedrę konserwacji teoretycznej i technologii dzieł sztuki.

Równoległe z zajęciami dydaktycznymi w swojej katedrze prowadzi ks. Smoleń ożywioną działalność jako: kurator katedry archeologii klasycznej i historii sztuki starożytnej; wicedyrektor Ośrodka Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych; kierownik Muzeum Uniwersyteckiego KUL; członek redakcji czasopisma *Archiwa, Biblioteki i Muzea*